

Lausunto

12.02.2025

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

-

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Hankinnan valmisteluun esitettyjä muutoksia kuten markkinavuoropuhelun lisäämistä, osiin jakamista ja aiempaa laajempaa jälki-ilmoitusvelvoitetta SEKES pitää kannatettavina.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Sotepalvelujen siirryttyä hyvinvointialueille ovat kunnan perustehtävät sivistys- ja elinvoimatyö. Yli puolet Suomen kunnista toteuttaa elinvoimatyötä yhden tai useamman kunnan omistaman, niihin sidosyksikköasemassa olevan kehitysyhtiön kautta, toinen toteuttamismalli on kunnan organisaatiossa oleva elinkeinotoimi. Kehitysyhtiön kautta kunta ei siis laajenna toimintaansa perustehtävien ulkopuolelle, vaan kyseessä on organisatorinen valinta tehtävän toteuttamiseen.

Kehitysyhtiötä pidetään sekä kuntien, että erityisesti asiakasyritysten piirissä toimivana mallina. Useamman kunnan omistamat, muutamissa tapauksissa maakunnankin laajuiset, sidosyksikköiset kehitysyhtiöt toimivat myös tehokkaina yhteisalustoina kuntien elinvoimatyölle. Työryhmän mietinnön mukainen hankintalain muutos hankaloittaisi kehitysyhtiöiden toimintaa mm. kaventamalla niiden mahdollisuutta toimia useamman kunnan alueella.

Omistusjärjestelyihin pakottava esitetty 10 % vähimmäisomistus vaarantaa, osin kokonaan lopettaa tai vähintään kaventaa kehitysyhtiön kautta tapahtuvaa yhteistä seudullista elinvoimatyötä. Erityisesti tämä koskettaa seutuja, joilla on isompi keskuskaupunki ja useita pienempiä kuntia.

- rajan asettamiselle juuri 10 %:iin ei SEKESin käsityksen mukaan ole selkeää perustetta, ja mikäli rajaan päädytään, tulisi 10 % pystyä perustelemaan

- nykyisin vaade todellisesta määräysvallasta on perusteltu, hyvin muotoiltu ja riittävä. SEKES luonnollisesti tukee lain valvontaa, jossa KKV ja

markkinaoikeus ovat osoittaneet toimivuutensa.

- hallitusohjelmaan vähimmäisomistusvaatimus on kirjattu seuraavasti: ”Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava

vähimmäisomistusprosentti (10 prosenttia)”. Tätä yleistä etua ei, esim. kehitysyhtiöiden kohdalla ole mietinnössä huomioitu.

mikäli 10 % (tai muuhun) vähimmäisomistuskäytännön SEKESin näkemyksen vastaisesti päädytään, vähimmäisomistusosuuden tulisi rajata vain sidosyksiköltä hankkimista. Käytännön omistusjärjestelyjen aiheuttamien ongelmien ym. syiden vuoksi kehitysyhtiöihin jäävät pienosakkaat eivät ole perusteltu este vähimmäisomistusrajan ylittävien omistajien hankinnoille.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

- Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

-

- Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)

-

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Mietinnössä esitetty siirtymäaika on kehitysyritysten kohdalla riittämätön tarvittavaan laajempaan pohdintaan ja päätöksiin ylikunnallisen elinvoimatyön järjestelyistä. Mikäli lakia kuitenkin muutetaan mietinnön mukaisesti, tulisi siirtymäajan olla vähintään kolme vuotta.

- 3 momentissa on mainittu päivämäärä 30.6.2028, jonka SEKES olettaa kirjoitusvirheeksi 1 momentin säätäessä päivämäärästä 30.6.2027.

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Esitetyn lakimuutoksen vaikutuksia tulee arvioida toimialoittain ja rajata lain ulkopuolelle kuntien perustehtäviin kuuluvat toimet, kuten elinkeino- ja kehitysyhtiöiden kautta toteutettava elinvoimatyö.

Myös kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV on katsonut, että esitetty vähimmäisomistusosuus ei huomioi eri toimialojen, alueiden ja erilaisten hankintayksiköiden ja sidosyksiköiden eroja. Samoin KKV:n selvityksen mukaan 10 prosentin omistusosuusvaade ei johtaisi suoraan siihen, että sidosyksiköiltä ostamisen sijaan kunnat ostaisivat palveluita markkinoilta. Tämä koskee erityisesti kehitysyhtiötä, mikäli elinvoimatoiminnan järjestäminen kuntien yhteisen kehitysyhtiön kautta lakimuutoksen vuoksi estyisi, siirtäisi suurin osa kunnista sen omaan organisaationsa elinkeinotoimeksi, sillä kyse on kunnan tunnustetusta perustehtävästä. Samalla menetettäisiin hyödyllinen, useamman kunnan laajempi elinvoima-alusta.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Helenius Jaakko
Suomen Elinkeino- ja Kehitysyhtiöt SEKES

